

Sanoista *funktio*, *merkitys* ja *merkitystehtävä*.

Oppisanoja *funktio*, *merkitys* ja *merkitystehtävä* käytetään meillä, varsinkin nuorten tutkijain kirjoituksissa, liian vapaasti. Mainittakoon tässä eräitä esimerkkejä, joissa *funktio* on *merkityksen* synonyymina: »*poro* sanan käyttöön 'ruuti' funktiossa on varmaankin vaikuttanut myös — — — ruudin nimitys *porohka* — — —, mikä on lainaa idästä päin» | »*metsä* sanan käyttö siinä funktiossa [= merkityksessä 'riista'] on ollut kiertelevää» | »Etelä-Virossa - - - 'lintu' funktiossa on sana *tsirk*. *Vilja* sanan käyttö tässä kollektiivisessa funktiossa ['riista'] on tunnettu myös vanhasta kirjakielestä» | »Kuujärvellä on »lahden» funktiossa yksinomaan appellatiivi *kuar*» | »jälkimmäinen [= *verka* -sanan vastine] nyt on 'kangaskiilan' funktiossa» | »Sen [= *vaaja* -sanan] funktio on vatjalais-vepsäläis-karjalaisella kielialueella joutunut *verka* sanan haltuun». — Funktio-sanana suomenkielisenä vastineena on

— paremman puutteessa — ollut jo melkoisen kauan *merkitystehtävä*. Tätäkin on ruvettu käyttämään aivan *merkitys* -sanan synonyymina. Mainitsen eräitä esimerkkejä siitäkin: »*Ankara* sanan merkitystehtävät voidaan koota yhden perusajatuksen ympärille, josta lähdetään eri suuntiin. Tämä merkitys on 'jäykkä, luja'» | »Kielen säilyneet todistuskappaleet — — — osoittavat kuitenkin tätä sanaa [*ankara*] aikaisemmin käytetyn lukuisissa merkitystehtävissä, jotka ovat nykykielestä syrjäytyneet» | »sanat *ylpeä*, *korea* ja *komea* on kaikissa merkitystehtävissään voitu korvata sanalla *ankara*» | »Savossa lienee kuitenkin *puru* -appellatiivin merkitystehtävä useissa tapauksissa siirtynyt *oja*- ja *joki*-sanoille.» — Myöskin *merkitys* saattaa esiintyä *funktio*-sanan asemassa; esim. »Komiteiivisen (seuranto-) merkityksen ohella tällä uudella sijalla [esim. *poiganke*] on myös adessiivin merkitys (välikkappaleen

adessiivi — — —)». (Yleensä kirjoittaja puhuu sijojen funktioista; esim. »— — on ablatiivi tunnettavissa vain vertailun avulla todettavasta funktiostaan».)

Kun tarkka, harkittu työnjako eri oppisanojen ja muiden ilmaisimien välillä on omansa selventämään tieteellisessä ajattelutoiminnassa tarpeellisia käsitteitäkin, olisi alussa olevalle merkitysoopin tutkimukselle meillä edullista ja siis suotavaa, että kielitieteellisessä esityksessä vältettäisiin oppisanojen *funktio* ja *merkitys*-(~ *merkintö*)*tehtävä* käyttämistä samaa tarkoittavina, mitä ilmaistaan sanalla *merkitys*. Se psyykillinen sisällys, mikä saneissa *vilja*, *viljaa*, *viljan*, *viljaksi*, *viljana*, *viljalla*, *viljoissa*, *viljoihin*, *viljoina* jne. on yhteistä, se on *vilja*-sanana 'merkitys',

mutta kullakin noista saneista on oma *merkintö*-l. *merkitystehtävänsä* eli funktionsa; ja tämä ilmenee sanan kulloisestakin yhteydestä jonkin toisen sanan tai sanayhtymän kanssa; esim. *vilja* oli halpaa; — ei saa tuhjata *viljaa*; — *viljan* leikkuu; — *viljalla* vaihdoin itselleni suola. Verbi-paradigman muodoilla *lyökää*, *löitte*, *löivät*, *löisin*, *oli lyönyt*, *lyödessäsi*, *lyötiin*, *lyönet* on yhteinen 'merkitys', mutta kullakin niistä oma funktionsa lauseessa. Semeemeissä *till Stockholm*, *från Stockholm*, *i Stockholm*, *genom Stockholm*, *över Stockholm*, *bakom Stockholm*, *framom Stockholm* on n.s. 'merkitys' yhteinen, mutta niiden funktiot ovat erilaiset.

E. A. T.